

Nr 6.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av bestämmelserna om slaktgodemän.

I en inom första kammaren väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 129, ha herrar *Eskilsson* och *Isaksson* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att bestämmelserna i livsmedelskommissionens cirkulär av den 13 januari 1948 (cirkulär 3024/1948) rörande slaktgodemän snarast upphävas.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen ha yttranden inhämtats från statens livsmedelskommission, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk och Svenska landskommunernas förbund.

Statens livsmedelskommission redogör för tillkomsten av bestämmelserna om slaktgodemän. Av redogörelsen framgår, att bestämmelserna utfärdats, sedan branschorganisationerna på kötthandelns område föreslagit skärpning av kontrollen över producenterna och handeln med levande djur. Såsom ett led i denna skärpta kontroll borde enligt organisationernas åsikt ingå jämväl kontroll av lantbrukarnas kreatursbestånd genom slaktgodemän. Bestämmelserna innebära i korthet följande. Överlåtelse av levande djur får endast ske mot kvitto. Djurägare är skyldig att föra journal över sitt djurbestånd. För kontroll och övervakning av lantbrukarnas kreatursbestånd skola av kristidsnämnderna tillsättas särskilda slaktgodemän, i vilkas åligganden ingår bl. a. att upplägga journal över kreatursbeståndet inom området samt att minst fyra gånger varje år besöka djurägarna och kontrollera djurbeståndet och dess förändringar.

Livsmedelskommissionen framhåller vidare. På vissa håll mötte svårigheter att tillsätta det erforderliga antalet slaktgodemän, men det var endast ett fåtal områden, som icke lyckades tillfredsställande ordna dessa förhållanden. Erfarenheterna om betydelsen av de skärpta ransoneringsbestämmelserna, som trädde i kraft omkring den 1 mars 1948 och av vilka föreskrifterna rörande övervakning genom slaktgodemän endast utgjorde en del, voro också goda och de nya åtgärderna medförde otvivelaktigt en upp-ryckning i fråga om efterlevnaden av såväl slaktföreskrifterna som ransoneringsbestämmelserna i övrigt. I vilken utsträckning denna förbättring är att tillskriva införandet av slaktgodemän är givetvis svårt att angiva, men säkert är att slaktgodemännen betytt mycket för att nedbringa den

illegala slakten. Någon sammanställning över de fall av olaga slakt, som uppdragats genom slaktgodemännen, finnes icke, men man måste ha klart för sig, att nyttan av slaktgodemännen mindre tar sig uttryck däri, att de vid sin kontroll upptäcka olaga slakt, än däri, att genom deras existens olaga slakt förhindras. Det har emellertid sedermera från och med hösten 1948 visat sig uppstå svårigheter för allt fler kristidsnämnder att tillsätta och behålla slaktgodemän, och en allmän försämring av respekten för kött-ransoneringen har kunnat konstateras, allt bidragande till att ransoneringen nu fungerar mindre tillfredsställande än under tiden närmast efter det de nya bestämmelserna infördes.

De aktuella förhållandena på detta område ha upptagits till behandling med kristidsstyrelserna och med representanter för branschorganisationerna. Det har härvid konstaterats att tillgången på köttvaror ännu ej är sådan, att ransoneringen kan slopas. Fläskproduktionen beräknas visserligen öka, men balans i försörjningen med både kött och fläsk torde ej kunna uppnås förrän tidigast under hösten 1949. I dagens läge med frivilligt lönestopp, baserat på en stabil prisnivå, kunna mera betydande prishöjningar icke medges på vare sig kött eller fläsk. Möjligheten att få till stånd balans genom ändrad prissättning är sålunda f. n. utesluten. Ransoneringen är därför alltjämt nödvändig för en rättvis fördelning av köttvarorna. Vederbörande sammanslutningar inom slakterinäringen och handelsorganisationer äro också ense med kommissionen om nödvändigheten av att inför sommarens bristsituation tillsvida upprätthålla ransoneringen av kött och fläsk. Såväl dessa sammanslutningar som kristidsstyrelserna ha samtidigt betonat angelägenheten av att en effektiv kontroll över såväl distributionen som produktionen av köttvaror upprätthålles och därvid förordad bibehållande av slaktgodemännen, vilkas verksamhet om möjligt borde effektiviseras.

Handels och de privata slakteriernas organisationer ha jämväl framhållit, att de icke vilja finna sig i en kontroll ensidigt inriktad på slakterier och handel. Om kontrollen över producenterna genom slaktgodemän slopades, borde enligt deras uppfattning även den kontroll, som berör slakterierna och handeln, bortfalla. Livsmedelskommissionen är av den uppfattningen, att ransoneringens bestånd skulle äventyras, om slaktgodemannainstitutionen avvecklades, och eftersom såväl kristidsstyrelserna som de olika branschorganisationerna funnit institutionens fortvaro påkallad, finner kommissionen med stöd av det anförda skäl icke föreligga att för närvarande överväga dess slopande.

Sveriges lantbruksförbund anför: De skärpta bestämmelser på kött-ransoneringens område, som infördes 1948, ha enligt en utbredd uppfattning icke kunnat effektivt genomföras i praktiken. Ehuru detta förhållande delvis kan hänföras till myndigheternas egna åtgärder vid kontrollens ut-

formning och tillämpning, torde dock den egentliga orsaken vara att finna däri, att ifrågasvarande ransoneri ng icke längre av en tillräckligt stor del av allmänheten uppfattas såsom nödvändig. Det skulle då med skäl kunna övervägas att omedelbart avskaffa de kontrollåtgärder — däribland slaktgodemannainstitutionen — som äro kostsamma och betungande och be- träffande effektiviteten diskutabla.

Emellertid framstår det för förbundet som om köttransoneringen måste bringas till upphörande senast under hösten 1949. Förbundet anser därför att strävandena böra inriktas på att så snabbt som möjligt avskaffa ransoneri ng, varigenom systemet med slaktgodemän kommer att upphöra.

Riksförbundet Landsbygdens folk anser, att bestämmelserna om slaktgodemän icke medfört åsyftat resultat. Endast ett avskrivande av ransoneri ng för kött och fläsk skulle enligt förbundet vara ett effektivt sätt att få bort den illojala handel, som nu existerar. Förbundet anser därför, att denna fråga bör komma under allvarlig omprövning, varvid alla faktorer, främst omfattningen av den illojala handeln, noga böra utredas. Då förbundet anser, att slaktgodemännens kontroll icke kan bli va effektiv under nuvarande förhållanden, vill förbundet tillstyrka en snar avveckling av deras verksamhet.

Styrelsen för *Svenska landskommunernas förbund* förklarar, att den för sin del saknar anledning att ingå på en bedömning av frågan, huruvida slaktgodemannainstitutionen i dess nuvarande utformning är behövlig för vår folkhushållning. Skulle institutionen anses böra behållas ännu under någon tid, förtjänar dock enligt styrelsens mening det i motionen och på andra sätt framkomna yrkandet, att kostnaden för slaktgodemännen skall helt bekostas av staten, beaktande. Styrelsen anser nämligen starka skäl tala för att staten ensamt svarar för dessa kostnader.

För egen del får *utskottet* anföra följande.

Under tiden den 15 augusti 1942—den 18 juni 1944 utövades den fortlöpande antecknings- och redovisningsskyldigheten för djuruppfödarna i landet av slaktgodemän i ungefärligen samma omfattning som enligt gällande bestämmelser. Från sistnämnda dag t. o. m. den 22 februari 1948 begränsades slaktgodemännens uppgifter till viss kontrollverksamhet i samband med fodersädesavståendet. På grund av situationen på köttransoneri ngens område infördes den 23 februari 1948 åter en fortlöpande, genom slaktgodemän utövad kontroll över djurbesättningarna.

Kort tid förut hade beslutats införandet av en ny kontroll av slakten genom särskilt förordnade kontrollanter, vilkas avlöning bekostas av slakteritillståndsinnehavarna. Under de förhandlingar, som föregingo sistnämnda beslut, hade kötthandelns branschorganisationer framhållit, att om slakten underkastades skärpt kontroll, borde också lantbrukarnas kreatursbestånd kontrolleras genom slaktgodemän.

Såsom av de infortrade yttrandena framgår äro meningarna om värdet av slaktgodemännen ur kontrollsynpunkt delade. Denna meningsskiljaktighet torde förefinnas även inom andra kretsar än dem, som kunna anses direkt representerade genom remissinstanserna. Så torde t. ex. på den rena landsbygden slaktgodemännens betydelse ofta förnekas, medan i närheten av tätorter förhållandet är det motsatta. Utan att taga ställning till denna fråga, förmenar utskottet, att så länge de nuvarande kontrollföreskrifterna för slakten gälla — och såvitt utskottet har sig bekant är det för närvarande icke fråga om deras upphävande — bör slaktgodemannainstitutionen bibehållas. De båda kontrollantgrupperna bilda nämligen tillsammans ett kontrollsystem, som lämpligen icke bör brytas sönder genom den ena gruppens indragning.

Motionärerna ha ifrågasatt om icke tillsynen genom slaktgodemännen borde helt bestridas av statsmedel. Detsamma kan också sägas om kostnaden för slaktkontrollen. Då det i motionen icke direkt yrkats ändring i bestämmelserna om fördelningen av kostnaderna för slaktgodemännen och en sådan ändring i allt fall icke bör ske, såframt ej samtidigt motsvarande ändring sker i reglerna för slaktkontrollanterna, varom nu icke är fråga, anser sig utskottet förhindrat att till behandling upptaga kostnadsfrågan.

Utskottet får alltså hemställa,

att ifrågavarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 mars 1949.

På utskottets vägnar:

OLOF LÖTHNER.

Närvarande: herrar Löthner, Birger Andersson, Einar Eriksson*), Hugo Sundberg, Lars Andersson, fru Flood samt herrar Boo och Sunne.

---

*) Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.

Reservation

dels av herr *Sunne*, som ansett, att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse:

»Den nuvarande anordningen med slaktgodemän, som grundar sig på ett av livsmedelskommissionen den 13 januari 1948 utfärdat cirkulär började tillämpas omkring den 1 mars 1948. I ett flertal kommuner ha emellertid slaktgodemän ej kunnat tillsättas, därför att ingen velat åtaga sig uppdraget. Det medges också i livsmedelskommissionens yttrande över förevarande motion att särskilt från och med hösten 1948 det visat sig uppstå svårigheter för allt fler kristidsnämnder att tillsätta och behålla slaktgodemän. Ännu vanligare torde emellertid vara att man formellt tillsatt slaktgodemän utan att därför någon verkligt effektiv kontroll kommit till stånd. Den bristande effektiviteten har i samtliga yttranden vitsordats.

Förhållandena på kött- och fläskmarknaden torde inte kunna normaliseras på annat sätt än genom ransoneringens upphävande. Utskottet vill för sin del understryka önskvärdheten att detta sker snarast möjligt.

Då emellertid slaktgodemannainstitutionen, som dock kostar ca 1 500 000 kr. per år, ej kan sägas vara effektiv och möjligheter under nuvarande förhållanden uppenbarligen saknas inte bara att göra den effektiv utan även att förhindra dess fortskridande upplösning, anser utskottet bärande skäl saknas för dess bibehållande.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall till förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att bestämmelserna i livsmedelskommissionens cirkulär av den 13 januari 1948 (cirkulär nr 3024/1948) rörande slaktgodemän snarast upphävas.»

dels ock av herr *Lars Andersson*.
